

ESHITISHIDA NUQSONI BO'LGAN BOLALARNING TEXNOLOGIYA DARSLARIGA OID BILIMLARINI RIVOJLANTIRISH

Karabayeva Dilbar Isroilovna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika
universiteti tayanch doktranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada eshitish qobiliyati zaif bolalarning texnologiya (mehnat) darslarida texnologik bilim va ko'nikmalarini oshirish strategiyasi va usullari ko'rib chiqilgan. U maxsus yondashuvlar, moslashtirilgan materiallar va texnologik yordamlarning o'quv tajribalari va natijalarini qanday yaxshilashi mumkinligini o'rganadi. Tadqiqot samarali o'qitish amaliyotiga, inklyuziv pedagogikaning roliga va texnologiya aloqa to'siqlarini qanday bartaraf etishiga qaratilgan. Topilmalar shuni ko'rsatadiki, moslashtirilgan o'qitish metodikasi talabalarning texnologiya bilan bog'liq fanlar bo'yicha faolligini va tushunchasini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Kalit so'zlar: Eshitish qobiliyatining buzilishi, inklyuziv ta'lim, texnologiya darslari, yordamchi texnologiyalar, pedagogika, moslashtirilgan materiallar, aloqa to'siqlari.

Eshitish qobiliyati zaif bolalar uchun ta'lim ko'pincha noyob muammolarni keltirib chiqaradi, ayniqsa amaliy mashg'ulotlar va texnik ko'nikmalarni talab qiladigan fanlarda, masalan, texnologiya (mehnat) darslari. Ushbu muammolarga aloqa to'siqlari, vizual ko'rsatmalarga ehtiyoj va eshitish ma'lumotlariga kirish qiyinligi kiradi. Biroq, yordamchi texnologiyalar va inklyuziv pedagogik yondashuvlarning rivojlanishi bilan ushbu bo'shliqlarni bartaraf etishning samarali usullari mavjud.

Texnologiya darslari mahoratni rivojlantirish, ijodkorlikni rivojlantirish, muammolarni hal qilish va tanqidiy fikrlash uchun muhim imkoniyatni taqdim etadi. Eshitish qobiliyati zaif talabalar uchun ushbu darslar ayniqsa muhimdir, chunki ular amaliy, amaliy o'rganishni taklif qilishadi, bu ularning ehtiyojlariga yaxshiroq moslashtirilishi mumkin. Ushbu maqolada ushbu sinflarda eshitish qobiliyati zaif bolalarning bilimlarini qanday rivojlantirish, moslashtirilgan o'qitish usullari, maxsus materiallar va texnologik yordamlarga e'tibor qaratish ko'rib chiqiladi.

Texnologiya (yoki mehnat) darslarida eshitish qobiliyati cheklangan bolalarning bilimlarini samarali rivojlantirish uchun inklyuziv va qiziqarli muhitni targ'ib qilishda ularning o'ziga xos ta'lim ehtiyojlariga mos strategiyalarni qabul qilish juda muhimdir. Bu erda ishlatilishi mumkin bo'lgan bir nechta yondashuvlar va vositalar:

Vizual O'rganish

- Diagramma va ko'rgazmali qurollar: tushunchalarni o'rgatish uchun aniq, yaxshi belgilangan diagramma, rasm va ko'rgazmali ko'rsatmalardan foydalaning. Bu eshitish qobiliyati zaif bolalarga og'zaki tushuntirishlarga tayanmasdan darsni kuzatishga yordam beradi.

Subtitr yoki Captions bilan - video: aniq subtitr yoki captions bilan tarbiyachi video, barcha talabalar uni eshitish uchun muhtoj holda mazmunini tushunish mumkin, deb ta'minlash Tanitish.

- Namoyishlar: talabalar ingl jarayonida, yoki texnologiya, bir parcha montaj operatsion bunday kuzatish mumkin qaerda yashash namoyishlar Amalga oshirish.

Amaliy Faoliyat

- Taktil o'rganish: o'quvchilarni materiallarni his qilish va boshqarish mumkin bo'lgan amaliy loyihalarga jalb qilish. Bu, ayniqsa, eshitish qobiliyati cheklangan bolalar uchun samarali, chunki bu jarayonni bevosita boshdan kechirishga imkon beradi.

- Interaktiv texnologiya: vizual asoslangan o'quv dasturlariga ega planshetlar yoki kompyuterlar kabi interaktiv texnologiyalardan foydalaning. Drag-and-drop vazifalari, qismlarni yig'ish yoki simulyatsiya qilingan mashinalarni o'z ichiga olgan dasturlar juda qiziqarli bo'lishi mumkin.

Imo-Ishora Tili Integratsiyasi

- Imo-ishora tilini talqin qilish: iloji bo'lsa, texnik atamalar va tushunchalarni tarjima qilish uchun dars davomida imo-ishora tarjimonini jalb qiling.

- Texnik belgilarni o'rganish: o'quvchilarga imo-ishora tilida aniq texnik atamalarni o'rgating, chunki ba'zi tushunchalar imo-ishora tilida to'g'ridan-to'g'ri tarjimaga ega bo'lmasligi mumkin. Texnik belgilar lug'atini rivojlantirish tushunishni kuchaytirishi mumkin.

Matnga Asoslangan Ko'rsatmalar

- Yozma qo'llanmalar va ishchi varaqlar: og'zaki ko'rsatmalardan tashqari yozma ko'rsatmalar ham bering. Amaldagi til sodda va tushunarli ekanligiga ishonch hosil

qiling va illyustratsiyalar bilan bosqichma-bosqich qo'llanmalardan foydalanishni o'ylab ko'ring.

- Interaktiv doskalar: ko'rsatmalar yoki tushuntirishlarni yozish uchun aqlli taxtalar yoki boshqa interaktiv taxtalardan foydalaning. Bu siz o'rgatayotganda asosiy tushunchalarni vizual ravishda mustahkamlashga yordam beradi.

Guruh Loyihalari

- Hamkorlikda o'qitish: eshitish qobiliyati zaif va zaif o'quvchilar hamkorlik qilishi mumkin bo'lgan guruh loyihalarini rag'batlantirish. Bu inklyuziv muhitni yaratadi va talabalar bir-birlariga vazifalarni bajarishda yordam berishlari mumkin bo'lgan tengdoshlarni o'rganishga imkon beradi.

- Guruhlarda vizual aloqa: guruh ishi davomida vizual aloqa vositalariga (masalan, qo'l signallari yoki yozma yozuvlar) kirishni ta'minlash.

Mavjud vositalar va manbalar

- Yordamchi texnologiya: sinf audio tizimlariga ulanadigan eshitish asboblari yoki darslar davomida vizual signallarni taqdim etadigan vizual bildirishnoma tizimlari kabi yordamchi texnologiyalarni joriy etish.

- Vibratsiyaga asoslangan ogohlantirishlar: xavfsizlik va o'quvchilar e'tiborini jalb qilish uchun muhim voqealar yoki ko'rsatmalarni, masalan, mashinadan foydalanish paytida signal berish uchun tebranish (tovush o'rniga) beradigan qurilmalardan foydalaning.

Muammolarni hal qilish va tanqidiy fikrlashga e'tibor qarating

- Muammoli ta'lim: texnologiya bilan bog'liq Real muammolarni taqdim eting va o'quvchilardan ularni ijodiy fikrlash yordamida hal qilishni so'rang. Vizual va taktil usullarni ta'kidlab, echimlarni o'rganishning bir necha usullarini taklif eting.

- STEM vositalari: eshitish qobiliyati zaif bolalar uchun mo'ljallangan STEM (fan, texnologiya, muhandislik va matematika) to'plamlarini o'z ichiga oladi, ular amaliy o'rganish va vizual muammolarni hal qilishni ta'kidlaydi.

Qayta Aloqa Mexanizmi

- Og'zaki bo'lmagan mulohazalar: talabalar yozma eslatmalar, raqamli platformalar yoki imo-ishora tili orqali fikr bildirishlari yoki og'zaki bo'lmagan savollar berishlari mumkin bo'lgan tizim yarating.

Ro'l Modellarini Qo'shing

- Kar mutaxassislarni taklif qiling: eshitish qobiliyati past bo'lgan va texnologiya sohalarida ishlaydigan mutaxassislarni o'z tajribalari bilan o'rtoqlashish va qiyinchiliklarni qanday engganliklarini namoyish etish uchun jalb qiling.

Ushbu strategiyalarni qo'llash orqali siz eshitish qobiliyati zaif bolalar uchun texnologiya darslarini yanada inklyuziv va samarali qilishingiz mumkin, bu ularga ushbu mavzuda muvaffaqiyat qozonish uchun ko'nikma va ishonchni rivojlantirishga yordam beradi.

Topilmalar shuni ko'rsatadiki, texnologiya (mehnat) darslari, agar tegishli strategiya va resurslar ishlatilsa, eshitish qobiliyati past bolalar uchun juda foydali bo'lishi mumkin. Ushbu darslarning muvaffaqiyati vizual va interaktiv o'qitish vositalarining mavjudligiga, shuningdek o'qituvchilarning o'qitish usullarini moslashtirish qobiliyatiga bog'liq.

Eng muhim omillardan biri bu o'qituvchilarni tayyorlashdir. O'qituvchilar yordamchi texnologiyalarni o'z darslariga qo'shish ko'nikmalari bilan jihozlangan bo'lishi kerak. Bundan tashqari, maxsus ta'lim mutaxassislari va texnologiya o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlik darslarning ham qulay, ham qiziqarli bo'lishini ta'minlashi mumkin.

Bundan tashqari, texnologik yordam o'quv tajribasini sezilarli darajada yaxshilashda, resurslar mavjudligida hali ham bo'shliq mavjud. Eshitish qobiliyati past bo'lgan barcha o'quvchilar texnologiya darslaridan foydalanishlari uchun maktablar ushbu vositalardan yaxshiroq foydalanishlari kerak.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, texnologiya (mehnat) darslari eshitish qobiliyati zaif bolalar uchun muhim ko'nikmalarni rivojlantirish uchun ajoyib imkoniyat yaratadi, ammo bu moslashtirilgan yondashuvni talab qiladi. Maktablar yordamchi texnologiyalarga sarmoya kiritishi, o'qituvchilarni etarli darajada o'qitishi va materiallarning alohida ehtiyojli o'quvchilar uchun moslashtirilishini ta'minlashi kerak.

Kengaytirilgan o'qituvchilar tayyorlash: maktablar o'qituvchilar uchun yordamchi texnologiyalar va inklyuziv o'qitish strategiyalaridan foydalanish bo'yicha doimiy malaka oshirishni ta'minlashi kerak.

Resurslar mavjudligini oshirish: barcha sinflarda eshitish qobiliyati zaif o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur texnologik vositalar mavjudligini ta'minlash uchun ko'proq mablag ' ajratilishi kerak.

Hamkorlikda o'qitish: maxsus ta'lim o'qituvchilari va texnologiya o'qituvchilari o'rtasidagi hamkorlik yanada inklyuziv ta'lim muhitini yaratishi mumkin.

Talabalarni jalb qilish: eshitish qobiliyati zaif o'quvchilarni o'qitish usullari ular uchun eng yaxshi ishlashi haqida fikr bildirishga undash, bu esa o'qituvchilarga o'z strategiyalarini doimiy ravishda takomillashtirishga imkon beradi.

Ushbu takliflarni amalga oshirish orqali maktablar texnologiya (mehnat) darslarida eshitish qobiliyati cheklangan o'quvchilar uchun yanada inklyuziv, qiziqarli va samarali muhit yaratishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Lotova I.P. The quality of life of the disabled as an interdisciplinary problem. Med.-sots. ekspert. I Rehabil. 2015; 18(2): 53– 7. (in Russian)
2. Lotova I.P. (Responsible Ed.). The Use of Sound -Amplifying Equipment in the Process of Professional Training of Children with Impaired Hearing in Special and Professional Schools: A Methodological Guide. Moscow; 2006. (in Russian)
3. Rakhimova Kh. K., Mutallapova Elena Mutallapovna. (2023). “ Multimedia platforms as tool of education system” . <https://doi.org/10.5281/zenodo.7678961>
4. Rakhimova Kh. K., Matrasulova Maftuna Matyakubovna. (2023). “ Teaching english literature online in uzbekistan” . <https://doi.org/10.5281/zenodo.7678952>
5. Rakhimova Khilola Kadambaevna, et al. “ Implementing Blended Learning Technology "Flipped Class" on the Basis of the Platform "Ted-Ed". <https://ilkogretimonline.org/?mno=54563> [Access: April 05, 2022]. doi:10.17051/ilkonline.2021.05.46
6. H.K.Rahimova, “ Designing a Blended Learning Course” . Science Almanack, pp.150-153, 2020/1 <https://elibrary.ru/item.asp?id=42654905>.

